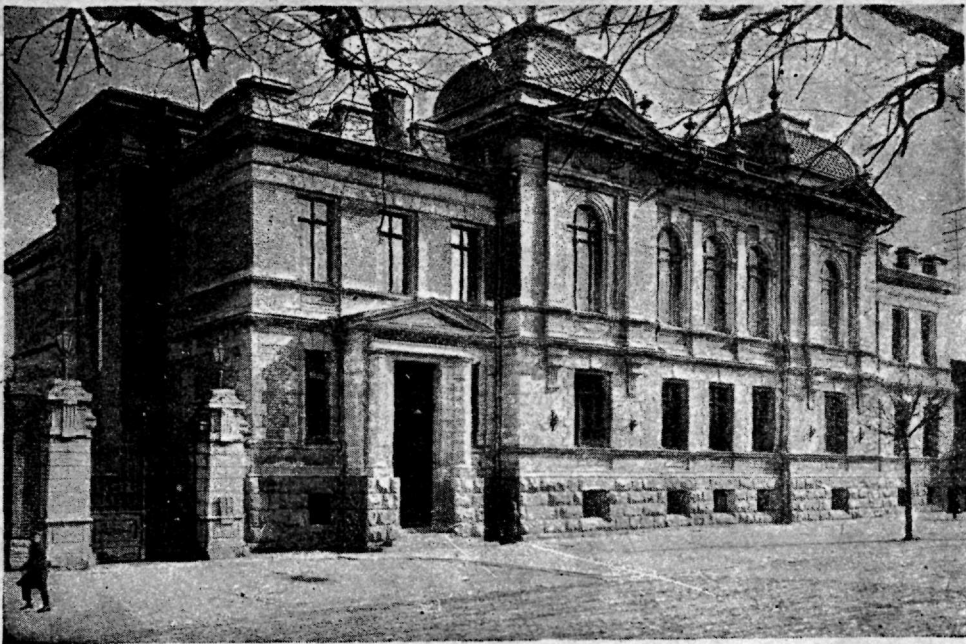

KAITSE KODU!

Tartu maleva vabadusristi vendade malevkonna III ja IV (Kalevi) kompanii — maleva aastapäeva puhul, 6. XII 25. korraldatud paraadil.

TALLINN. **EESTI PANK** TALLINN.
 OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
 TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

„Kaitse Kodu“ kaastöölistele:

Saatke „Kaitse Kodule“ teateid ja kirjeldusi üksikutest malevatest ja malevkondadest iga vähegi tähtsama sündmuse, ettevõtte ja kavatsuse puhul; soovitavad on muu seas ülevaated üksikute malevate ja malevkondade arengust ja tööst, kui neist seni „Kaitse Kodus“ pole juttu olnud.

Ülesvõtetele lisatagu juure igal juhtumisel, mil see võimalik ja ülesvõtte laadist tingitud, vastavad kirjeldused.

Kaastöö katsutagu nii korraldada, et see lugejatele aegapidi iga kaitseliidu üksuse elust ja tegevusest ülevaatliku pildi annab, luues ja hoides alal niiviisi vaimlist sidet üksikute üksuste vahel.

Peale artiklite ja teadete vajab „Kaitse Kodu“ ka ilukirjanduslikku kaastööd. Selleks sobivad kõige paremini lühemad jutukesed, mis sisult kuidagi viisi ühenduses kaitseliidu mõttega.

Kaastöö eest makstakse ta väärtusele vastavat tasu umbes samades piirides nagu maksavad suuremad päevalehed ja teised ajakirjad.

„Kaitse Kodu“ toimetus.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKAINIDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVS

II AASTAKÄIK

Nr. 1

15. JAAN. 1926

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/4 lehek. 4000 mrk.,
1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja
1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Rahvuslikust meelsusest.

Meie oleme elanud viimse 10 aasta jooksul iseäralisi aegu üle, mis oma tulemuste poolest väga sündmusrikkad. Meie silmade eest on nii palju ja nii rohkesti voolanud mööda, et paljud ja väga suur osa ei oska õieti anda aru, mis on sündinud, — veel vähem seda, mida nõuavad need sündmused meie käest.

Ikka ustakse nagu pimesi, et peame elama vana viisi, ja — oi, kui palju on neid, kes piki silmi ootavad „häid vanu aegu“ veel tagasi!... Kuid need ei tule ega tule!... ja siis vihastatakse, kirutakse, süüdistatakse teisi ja ei osata mõista, et oleme sattunud koguni uude aegjärku, ja et värsket viina ei tohi valada vanasse vaati, kui ei taheta, et see plahvataks ja kallid märjuke asjatunult ei hukkuks!

Uus aegjärk on paljudele nii hämmastav, et nad nagu unised, pikast uinakust tõusnud, silmi hõõruvad ja ei oska vaadata ega orienteeruda oma seisukohas, veel vähem ajakohaselt töötada kaasa ja koos.

Kuid aeg ruttab, ruttab imekiirelt mööda ja asjatunult kaotatud aasta on saanud saatuslikuks mitte üksnes üksikule, vaid kogu rahvale. Veel raskemad on tagajärjed, kui on tehtud vigu, mis tuttavalt ette-

vaatusel, tuttavalt järelemõtlemisel oleksid võinud jääda tegemata. Tusk ja meelepaha on siis veel seda suuremad.

Hoopis andeksandmatu on aga see, kui ei osata seda suur t, mis on saavutatud, endale pidada, seda teha tugevaks ja luua sellest alus rahva ja iseenda elule ja selle õnnele.

See suur ja pühha, mille meie, eestlased, selle läbielatud aja pöörises omandasime, on meie iseseisvus omapärase rahvana.

Kui määratu suur on see saavutus, mõistame meie, kui võrdleme rahvast inimeseaga.

Mil on inimene — inimene?

Mitte veel siis, kui ta esimesi sõnu lullitab; mitte veel siis, kui ta esimesi samme astub; mitte ka siis, kui ta seda teeb, mis ainult teised käsivad, vaid siis, kui ta iseseisvalt mõtleb ja tegutseb, kui loob väärtusi, mis talle endale ja teistele elu õilsamaks, paremaks, kaunimaks teevad, — siis on ta alles täielik inimene.

Ei tee ta seda mitte, siis muutub inimene ainult söövaks ja joovaks isikuks, kes küll elutseb, aga ei ela.

Just sarnane lugu on ka rahvaga.

Niikaua, kui rahvas ei ole jõudnud ise-

seisvusele, s. o. iseseisvale teovõimele, ei ela ennast tundvalt ega oska oma elule sisu anda, luua väärtusi, leida oma hingest omapärast sihti ja eesmärki elule, nii kaua ei ole ta rahvas, vaid inimkogu, mass, kel-
lel ei ole vastutustunnet.

Iseseisvuse läbi sai meile võimalikuks olla rahvana, tegutseda rahvana omapäraselt väärtuste loomises ja sisu anda Eesti elule ja nimele.

Sisu andmine elule väärtuste loomise läbi on aga kultuuri loomine, mis rahvale tema ilme annab ja tema rahvuseks teeb.

Tahame püsida rahvuse na, siis on kõige pealt tarvis luua hingeline tasapind, millest oleneks tema teguviis, kogu tema toiming — tema rahvuslik meelsus.

Meil on püütud palju teha ja on paljugi korda saadetud, kuid just seda kõige tarvilisemat, seda rahvusliku tegutsemise alust, ei ole kahjuks just mitte katsutud kõige suurema energiaga edendada ega ole osatud tema õiget kasvatamist elustada.

Ja jällegi uputakse vanusse vaadettesse, tarvitatakse vanu metoode ja võtteid.

Ustakse nagu kiuste, et rahvuslik meelsus seisab sõnades, välises kelkimises, aga mitte väärtuste loomises, tuges rahva aadetele.

Unustatakse ära, et rahvuslik meelsus ei seisa mitte üksnes isamaa laulude laulmises, Eesti mulla ja südame kiitmisel, vaid just selle mulla armsaks tegemises südamele; just selle mullapinna ümberloomises, et oleks ilus elada isamaal.

Unustatakse ära, et rahvuslik meelsus ei seisa mitte saamises rahvalt, vaid andmises rahvale, loomises temale tasapinda, et ta võiks iseseisvana püsida ja luua vaimseid ja materjaalseid varandusi.

Selleks kõige peamine nõue on julgeolek. Ei saa keegi toimida kõiki oma jõude ja andeid tarvitades ja tööle pannes, kui temal puudub julgeolek homse päeva kohta; kui ta ei tea, missuguseid muudatusi ja ootamatusi tulevik võib tuua.

Seepärast on meie esimene ja tähtsam praeguse aja nõue — endile luua sarnane

seisukord, et võiksime olla julged homse päeva peale.

See on aga üksnes siis väikesel rahval võimalik, kui igaüks, olgu ta mees või naine, enda iseseisvuse kaitse iseenda peale võtab, aga ei kunagi looda, et teine teda peaks, oleks kohustatud kaitsema. Ainult siis on inimene kõige enam kaitstud, kui tema ise jõuab ja oskab ja tahab iseend kaitsta; ainult siis on ka see kogu kõige tihedamini seotud, kui igaüks teab ja tunneb, et ta on enda sarnastega seotud... vaimset ühe aatega, mis kõiki tiivustab...

Ja seepärast tuleb seda ettevõtet, mida meie praegu kaitseliidu all ja kujul näeme, kõigiti toetada ja elustada, et kaitseliit kasvaks ja tugevneks vaimliselt ja arvu poolest. See on ainus õige tee, mida käies jõuame edasi ja võime tegutseda iseseisva rahvusena.

Paljud usuvad ja arvavad, et sarnane nähtus võib teistes äratada kartust mingisuguse pealetungimise mõttes. Kuid sellel väitel puudub tõsine alus.

Meie ei karda sugugi, kui üksik inimene end harjutab kõigiti tugevaks ja vastupidavaks; meie ei karda ka seda, kui terved seltsid teevad sama, vaid tunneme rõõmu ja oleme vaimustatud nende võimistest ja julgusest.

Ja ometi on lugu sarnane, kui laiendame selle aate kogu rahva peale.

Ainult tervitada tuleb seda voolu ja kõigiti kasvatada, sest ei ole mõeldav rahulik arenemine rahva seas, kui puudub julgeolek, kui puudub tunne kodukaitsest.

Seepärast olgu iga kaitseliitlase ülim ja püham kohus oma ümbruses, oma peres kasvatada rahvuslikku meelsust, seda kanda igale poole ja koguda kaitseliidu lipu alla isikuid, kes julgevad ja tahavad end ja oma kodu kaitsta, et võiksime anda oma elule väärtuste loomisega mõtte ja sisu.

Ja kui jõuame nii kaugele, alles siis võime julgesti omaks võtta Koidula sõnu:

„Eesti muld ja Eesti süda,
Kes neid jõuaks lahuta!“

E. Peterson.

Kaitseliidu ülesannetest noorsoo kehalise kasvatuse alal.

Oma vankumata tahte teostamisel kaitsta oma iseseisvust, riigi territooriumi ning riigi valitsevat korda, on sunnitud rahvad rakendama tegevusse kõik oma moraalsed, füüsilised ja majanduslikud jõud.

Väikeriigid eriti on sunnitud nende sihtide taotlemisel üles näitama suurimaid jõupingutusi.

Sõjateaduslikult koosneb rahva sõjaline jõud moraalsetest, füüsilistest ja majanduslikkudest teguritest, kusjuures viimastest tegurist on ebaõiglane eraldada tema relvade rohkus ja võimsus.

Kuigi viimasel ajal on seatud üles väide, nagu ei esineks modern lahing suurte nõuetega iga üksiku võitleja füüsilise tegevuse vastu, vaid et siin omavad tähtsuse peaaesjalikult relvad, millede juures inimesed lihtsateks „mehaanikuteks“, on see väide siiski ekslik.

Ümberpöörduvalt, modern lahing esineb taktikaliste nõuetega, millede täitmine igalt üksikult võitlejalt nõuab peale suurte hingeliste jõupingutuste veel suurimaid füüsilisi jõupingutusi.

Võtame näiteks meie olud. Meie oleme seatud olukorda, kus meil väheste vägedega tuleb kaitsta väga laia rinnet. See sunnib meid pidama äärmiselt aktiivset kaitset. Selle teostamiseks aga oleme sunnitud alatasa manövrerima, s. o. liikuma ja kiiresti liikuma, et jõuda veel õige ajaks kohale, kus vaenlane meie seisukorda kõigutamas või meie naaberosi ähvardamas.

Olukord võib nõuda, et meie niisugusel juhtumisel teinekord oleme sunnitud sooritama 30—35 klm. pikkuseid rännakuid jalgsi, sest puuduvad ju meil seks nii otsustavkohased autotranspordid, ega jatku ka igale poole raudteid.

Kujutelgem endale aga 35 klm. pikkust kiirrännakut suvekuumuses, tuisanud või põhjatutel teedel täieliku lahinguvastusega, mille kaal ulatub ligi 2 puudani. Kuid rännakuga üksi asi ju veel ei lõpe. Sellele järgneb kallaletung vaenlase lõplikuks hävitamiseks ja see nõuab veelgi suuremaid jõupingutusi kui rännak.

Kuivõrd niisugused rännakud mõjuvad väsitavalt ja kurnavalt, selle kohta on meil kasutada kaitseväge kogemused.

Nii näiteks tehti katseid ühe kaitseväge hästi ettevalmistatud ja täieliste sõjaliste rakmetega varustatud osaga, lastes teda

käia maha normaal rännakuga (s. o. 25 klm. pikkune teekond puhkeaegadega igas tunnis 10 min. ja suur puhkus 1 tund) ja peale seda võtta ette u. 2 klm. pikkune pealetung.

Mehed kaaluti ja nende pulss prooviti nii enne tegevuse algust kui ka tegevuse lõpul. Ja selle tulemus? — Mehed olid kaotanud oma kaalust u. 2½—3 klgr. Suuremal osal töötas pulss normaalselt. Nende jõupingutuste tulemused on tõesti seda väärt, et nimetada neid jõupingutusi suurteks.

Ehk jälle teine lahingu episood, mis sugune kriipstatab kujukalt alla iga võitleja suurimate jõupingutuste vajadust ka modern lahingu oludes. Meie teame üldse, kui mõjuva tegurina praegusaja lahingus esineb väeliikide koostöötamine, kui palju on ühe kui teise operatsiooni kordaminek just selle küsimuse edukast laiendamisest.

Eesti kodanik!

Nõua igast raamatukogust, igalt lugemislaualt, igast raamatukauplusest ja igalt lehemüüjalt „Kaitse Kodu!“. See sunnib neid seda endale muretsema!

Võtame näiteks raske kuulipilduja ja tema koostöö jalgväega. Üheks raske kuulipilduja peamiseks ülesandeks pealetungil on oma jalgväe alaline toetamine tulega. Ta peab alati ja igal momendil, olgu see pealetungi algul või lõpul, olema valmis jalgväe silmapilgul, kus see seda vajab, oma võimsa tulekatte alla võtma. Seda saab ta teha ainult alatasa jalgväega kaasa liikudes, s. o. ta peab sama kiiresti edasi jõudma kui viimanegi.

Ja siin puutume just kokku momendiga, mis raske kuulipilduja toimkonnalt nõuab suurimaid füüsilisi jõupingutusi.

Üle kraavide ja läbi ojade, läbi võsastiku ja üle soode, kord joostes, kord roomates, peab liikuma raske kuulipilduja meeskond selle neli puuda raske riistapuuga, ikka ja alati selle eest hoolt kandes, et ta oma jalgväest maha ei jääks.

Kes kord niisugust „murdmaajooksu“ lahinguis või õppustel läbi teinud ja kõiki

neid raskusi oma nahal tunda saanud, see ei unusta nii kergesti, mis see tähendab, kui seejuures kopsud või lihaksed küllalt tugevad ei ole.

Praegusaja modern relvade — kuulipildujate, tulepildujate ja muude — võimsad ja ootamatud valangud sunnivad iga võitlejat reageerima sama kiiresti ja otustavalt nende relvade tegevusele.

Sattudes kuulipilduja tule alla on iga võitleja esimene ülesanne leida varju, kohaneda maastikule.

Selleks aga on vaja võimsaid lihakseid, mis kannaksid keha kiiresti, momentaalselt sinna, kus seda vaja — kas kraavi, kas kuhugi künka taha või mujale.

Sattudes kokku lähedamaavõitluses ja rünnakul vaenlasega rind rinna vastu, omab ka praegusaja lahingus iga üksiku sõduri osavus ja tugevus kandva tähtsuse, samuti nagu see oli antiik-ajal, kus figureerisid nuiad ja püssid peamiste sõjariistadena.

Mitte vähe ei kõnele meile ilmasõja ajalugu neist juhtumisist, kus sportlased-inglased kasutasid sakslaste poolt pillutud käsigranaate selleks, et nendega tabada sakslasi endid.

Nende sportlik osavus, see osavus, mille nad omandanud oma jalgpalli ja pesapalli väljadel, andis neile võimaluse suure osavusega tegutseda ka niisuguses raskes olukorras, nagu seda on lahing, osavasti ja edukalt. Ühe sõnaga, meie satume lahingus olukordadesse, mis ikka ja alati igalt võitlejalt nõuavad tema keha paenduvust ja kiiret reageerimist kõigi sõjaliste nähtuste peale.

Eelpool loetletud näited on ainult üksikud kõigest lahingufaasidest ja episoodidest, mis kriipsutavad alla iga üksiku võitleja füüsilise vastupidamise vajadust ka modern lahingu oludes ja lükkavad ümber väite, nagu poleks neid omadusi praegusaja lahingus vaja.

Kaitseliitlane!

Kul Sa üksi ei jõua tellida „Kaitse Kodu“, siis telli ta mõne teisega koos.

Kui nüüd analüüsi kaudu oleme jõudnud nii kaugele, et tunnustame praegusaja võitleja füüsilise arengu möödapääsmata vajadust, siis tekib küsimus, missugused on need teed ja viisid, millede kaudu

ja millede abil jõuame eesmärgile — kasvatada tugevaid, terveid ja rahvuslikke võitlejaid, kes valmis kaalule panema tösisematel momentidel kõik oma olemasolu meie iseseisvuse, rahva ja valitseva korra kaitseks.

Eesti noorsugu!

Sina kui Eesti lootusriikas tulevik pead alati lugema „Kaitse Kodu“.

Kehakultuur ja kehaline areng, samuti kui vaimline, on kavakindla, kauaaegse, püsiva töö ja treeningu tulemus. Vähe väljavaateid on selleks, et 19-, 20-aastases noormehes lühikeseajalise treeninguga saab kõrvaldada kõik füüsilise kasvatus negatiivsed küljed, kui nemad temale juba lapsepõlves ja koolieas sisse juurdunud.

Siin peab algama süstemaatiline kasvatus juba lapsepõlvest peale ja peab kestma kuni kõrge vanaduseni, omades igas elueas vormid, mis ühele kui teisele eluastmele vastavad.

Sellest välja minnes võiks tervet rahva kehalist kasvatust jagada kolme suure etaapi:

- 1) kehaline kasvatus koolis,
- 2) kehaline kasvatus kaitseväes ja
- 3) kehaline kasvatus väljaspool neid kaht organisatsiooni.

Oma kõrge eesmärgi taotlemisel, kasvatada füüsiliselt tervet rahvast ja seega ka kaitseväge, on esimese kahe organisatsiooni ülesandeks, kui nemad tahavad töötada produktiivselt, oma tööd igati kooskõlastada. Peab välja töötatama õppetööd ja süsteemid, mis ühised mõlemal organisatsioonil. Kuid teatavasti ei viibi iga kodanik oma eluaeg ainult koolis ja kaitseväes, vaid just suurema osa oma elust väljaspool neid organisatsioone.

Suuremal hulgal noormeestest tekib kooli lõpetamise ja kaitseväge astumise vahel ajajärk, kus neil tekivad teataval määral raskused ka oma füüsilise arengu eest hoolikandmises. Samasugune olukord tekib peale kaitseväge teenistusest lahkumise. Need on kaks momenti, kus kaitseliit oma käed külge peab panema ja kaasa aitama. Need on momendid, kus kaitseliit saab teostada ka üht oma ülesannetest — aidata kaasa rahva kehaliseks kasvatuseks — nagu seda väljendab kaitseliidu põhikirja § 1 punkt 5.

Kooli lõpetanud peavad kaitseliidus jätkama koolis alatud kehalist kasvatust. Neile peavad avanema võimalused siin osalt iseseisvalt, osalt instruktorite juhatusel arendada end edasi selleks, et astudes kaitsevärke mitte jälle algusest peale hakata.

Mis peab tegema kaitseliit oma poolt, et seda võimaldada?

Ta peab esmalt kandma hoolt laialise ülemaalse spordiplatside soetamise eest, peab katsuma jõudu mööda muretseda spordiabinõusid ja teataval määral ka instruktoreid.

Võistluste korraldamine, ergutusauhindade määramine, teatavate eesõiguste nõutamine neile, kes jõudnud kehalises kasvatuses astmeni, mis neile võimaldab sõjaväeteenistust kiirendatult läbi teha, ühe sõnaga — kõigi riiklikult mõtleivate kodanikkude elavale, tegevale tööle rakendamine selleks, et neist saaksid võimsad teguinimesed, tulisemad isamaa ja riikliku iseseisvuse kõrge aate kaitsjad — see olgu kaitseliidu ülesandeks. Need ülesanded liidu poolt täidetud, jääb igal riiklikult mõtleval kodanikul ainsaks ülesandeks, rakendada tööle kehalise kasvatuse alal oma hea tahe üldsuse ja enda kasuks.

Niisuguse ettevalmistuse juures võib kaitseliit sõjavärke saata moraalselt ja füüsiliselt tugevaid paremaid kodanikke.

Kuid mitte ainult moraalselt ja füüsiliselt tugevad ei ole need kaitseliitlased-kodanikud astudes kaitsevärke, vaid neil on veel üks teine paremus: nad on omandanud juba kaitseliidu teenistuse kestvuselt teataval määral ka sõjalisi oskusi.

Astudes kaitsevärke kõigi nende omadustega, ei ole loomulikult vajadust kaitseliidus sõjalise ettevalmistuse omandanud kodanikke nii kaua teenistuses pidada kui teisi, kes niisugust ettevalmistust ei ole saanud.

Seepärast kaitseliitlane, rakendades end tööle, ilusamale ja kaunimale, vabatahtlikult kaitsta oma kodu ja riiki — tahab selle eest ka reaalselt satisfaktsiooni sõjaväeteenistuse aja lühendamise näol. Selle olulise küsimuse lahendamine olgu seepärast vastavate võimude kiiremaks sammuks. — Seda teostades avaneb üht-

Kapten Fr. Köster,

Tartu maleva II malevkonna pealiku abi ja pealike kogu esimees.

lasi ka võimalus vähendada kulusid, mis seotud kodanikkude kauakestva kaitseväre teenistuses viibimisega. Täheandab — tulu ka rahvusmajanduslikust seisukohast.

Kaitseväre teenistus lõppenud, ei lõpe aga sugugi veel temast lahkunu huvi spordi ja kehalise kasvatuse vastu üldse. See, ümberpöörduvalt, on moment, kus just hakatakse tundma suurimat huvi asja vastu ja seepärast vaja hoolt kanda selle eest, et selle riiklikult nii kasuliku huvi teostamisel mitte asjata takistusi ette ei tuleks.

Siin tulgu jälle appi kaitseliit. Veel enam, ta õhutagu ja kiskugu spordile ka neid loide ja ükskõikseid, kes milgi põhjusel asjast eemale püüavad jääda.

On loomulik, et kaitseliit kui üks osa organisatsioonide grupist, kes töötavad rahva kehalise kasvatuse alal, tihedat kontakti loob kõigi nende organisatsioonidega, et ta töötab nendega ühise kindla kava järgi.

Kaitseliit pidagu alati silmas — meie rahva, eriti meie noorsoo moraalses ja füüsilises jõus seisab meie rahva tulevik!

KAITSELIIDV ELV

Kaitseliitlase varustuse alalhoidmisest.

Tahaksin juhtida kaitseliitlaste tõsist tähelepanu ühe nende elusse puutuva tähtsa asjaolu, nimelt kaitseliitlastele väljaantud varustuse alalhoidmise peale.

Et kõik korraldused, mis sel alal tehtud, kõigile kaitseliitlastele, arusaadavalt, kätte ei jõua, siis ei oleks liigne seda ülitähtsat küsimust meie häälekandja veergudel valgustada, kuna „Kaitse Kodu!“ vahest suuremal arvul kaitseliitlaste peresse laiali valgub.

Peaks vist kõigile teada olema, et kaitseliitlastele välja antud varustus on suuremalt jaolt riigi või kaitseliidu organisatsiooni omandus, mispärast selle varustusega ümberkäimises ja selle alalhoidmises peaks iga kaitseliitlane hoolisamalt toimima kui oma isikliku varandusega, sest esimesel juhusel kannab tema vastutust riigi ja seltskonna kui varanduse omaniku ees, kuna teisel juhusel on tema ise varanduse omanik.

Kõige tähtsamaks varustuseks on, mõistagi, relv ja padrunid, seepärast on nende hoidmine iseäranis tähtis. Igal kaitseliitlasel peaks kodus leiduma kindel hoiukoht relva ja padrunite jaoks. See hoiukoht, kui seda olud lubavad, peaks ainuüksi kaitseliitlasel teada olema.

Padrunite hoidmisel tuleks eriti pidada silmas, et neid ei tohiks kaitseliitlane milgi tingimisel hoida ühes majapidamisasjadega.

Kunagi ei tohiks kaitseliitlasel tulla ette juhust, et tema ei tea, kuhu on tema padrunid pandud.

Ei tohiks tulla ette juhust, et padrunite ettenäitamise nõudmisel ei leia kaitseliitlane kohe neid üles, vaid hiljem seletab, et need olid kuski teiste asjade hulgas ja nüüd leidis nad üles.

Tuletades meele kurba 1. dets. 1924. a., mil meie sõjaväele ja teistele riigiasutustele ootamatult kallale tungiti ja mille järeldusel ongi praeguse kaitseliidu organisatsiooni ellukutsumine,

peame tunnistama, et see organisatsioon on tugev ja teovõimeline ainult siis, kui iga kaitseliitlane korralikult relvastatult õigel ajal ja kiiresti oma kohal on.

Ja kuidas saavutada seda kiirust, kui kaitseliitlane häire korral ei tea ega leia kohe oma padruneid, vaid hakkab neid otsima teiste asjade hulgast, mis tundide viisi võib kesta. Selle järeldusel kaotab kaitseliitlane oma olemasolu mõtte üldse.

Kaitseliitlane peab iga silmapilk valmis olema, peab — piltlikult öeldes — magades püssi ja padruneid käes hoidma, see tähendab — kindlasti teadma, kus kohas need tema on.

Peale selle oleme nii mitmelgi korral lugeanud ajalehtedest õnnetutest juhtumistest kaitseliitlaste peres, kust näha, et need õnnetused tingitud enamalt jaolt just relvade ja laskemoona hooletumast hoidmisest ja ümberkäimisest.

Samuti tuleb kaitseliitlastel hoolitseda varustuse, iseäranis relvade, korrashoidmise eest. Korrashoidmist ei hakka siin lähemalt puudutama, kuna seda õppuste juures seletatakse.

Siin ei saa mööda minna veel sellest, kui kaitseliitlased põhjusteta ja otstarbeta tarvivad padruneid. Peab tähele panema, et neil juhtumistel peale padrunit hinna sissenõudmist, missugune hind mitu korda suurem kui padrunit tegelik hind, võib süüdlasi veel karistada omavoli tarvitamises.

Ka kõige muu varustusega, nagu rakmed, riidevarustus, peab kaitseliitlane sama hoolsusega ümber käima ja seda alal hoidma, sest selle eest on tema niisama vastutav.

Nende väheste reeglite täitmisel on juba üks, olgugi väike osa meie võidust vaenlase üle kindlustatud, ja see toob riigi kui ka kodanikkude poolt austust meie organisatsiooni vastu.

E. Ss.

Loomade kasutamine sõdades.

Ajalooline ülevaade.

Ainetel H. Nahkur.

Iga sõda on vali ning halastamatu. Ja vali ning halastamatu ei ole ta mitte ainult nende koledustega, mida ta endaga kaasa toob, vaid oma laiaulatusliku mõjuga, nii sõdiva maa, iga üksiku inimese kui ka terve rahvaste peale.

Tema riivab rängasti mitte ainult sõdivaid rahvaid, vaid ka erapooletuid riike, sest on ju

sõda näib ainult mineviku hirmutisena — see oleks kõige õnnelikumaks aegjärguks kogu inimsoole, kellele jääks võitlus ainult loodusejõududega ja iseendaga, täiusele jõudmiseks...

Sõjas on kõik abinõud head, kui nad aga edukaid tagajärgi annavad. Mitte üheski tegevuses ei nõuta inimeselt nii laialdast mõistuse eksplua-

Foto Lomp.

Tartu Eesti korporatsiooni (4.) malevkonna juhatus:

Pahemalt paremale: E. Kõstner („Fr. Estica“), O. Karro („Sakala“), J. Kase („Vironia“) malevkonna pealik, E. Kull („Fr. Liviensis“), J. Viik („Ugala“) — malevkonna abipealik.

iga rahva majanduselu lähedalt ja katkestamata seotud teiste maakeral elutsevate rahvastega.

Ühtki sõda, tema koledustega, ei saa pooldada, — leppida võib ainult sõjaga, mis maa vaenlasest-rõhujast vabastamiseks või võõraste piiridesse julma sissetungimise seisma-panemiseks ette võetakse. Niisuguses sõjas võib leida õiglust, olgugi kurba, kuid siiski möödapääsmatut, hädatarvilikku.

Lohutuseks on juba see asjaolu, et viimaste aastasadade inimsugu vaatab sõja kui raske hädatarvilikkuse peale, kuna igivanal ajal sõja kui ühe maa teise arvel rikastamise abinõu peale vaadati...

Ja võib olla, saabub kord niisugune aeg, mil

tatsiooni ja energiat kui sõjakunstis. Otsustamisvõime kiirust, ettevaatlikkust, läbinägelikkust, iseendaohverdamist silmapilgul, kus seda vaja, väsimatust, kindlust rasketel katsumiste minutitel, — sealjuures ka ettenägelikkust, neid kõiki peab valdama väejuht. Viimane omadus ongi just suurte sõjageeniuste tunnusmärgiks.

Endiseil aegadel ei kasutanud inimesed üheski tegevuses oma võimeid, oma jõude nii laialdaselt ja täielikult kui sõjaasjanduses. Ja selle või teise maa sõjaline edu oleneb ainult väepealike leidlikkusest ja eelseisvaks sõjaks tehtud ettevalmistustööde õnnestumisest.

Kõige hilisemal aegadel tulid vaenulised pooled ainult isiklikult võideldes oma jõu ära-

tundmisele ja võit jäi sellele, kelle pool oli kasväge arvuline ülekaal, sõjaväes valitsev parem distsipliin või sõdurite isiklik vahvus.

Isegi nüüd, kõikvõimalikkude täienduste juures sõjatehnikas — etendab ratsavägi taganevale vaenlasele pealetungil vääriolist osa ja seda just oma kiire edasilikumise võimaluse ning pealetungi hoogsuse tõttu.

Seda enam aga vanal ajal — ratsasõjamehed olid kohustatud sõjaliste tegevuste edukaks läbi viimiseks tähtsal määral kaasa aitama. See tõi võitlevate inimeste ridadesse inimesele tema ülespidamise soetamisel abiks oleva sõbra ja abilise — hobuse.

Kõigil aegadel, kõigist loomadest kõige rohkem kasutamist sõjas leidis hobune — nii ratsa kui ka vooris.

Pronksiaja perioodil hakkas hobune, kes seni metsikut elu elanud, inimestega kodunema ja arvatavasti sest ajast peale hakatigi teda ratsasõiduks kasutama. Selle aja hobune oli, nagu nüüd andmete varal kindlaks tehtud, musta karvaga, väikese kasvuga, kuid tugev ja vastupidav. Rauaaja teisel perioodil rakendasid juba Gallia suguharud kodunenud hobuse vankrite ette, kasutades teda ka veoloomana.

Kui vaenlane gallialaste salgale peale tungis, jooksid nad igasse külge laiali, pildudes odasid, või püüdsid laviinina vaenlase väeosade ridadest läbi liüia. Läbi löönud — hüppasid nad vankritelt maha ja võitlesid juba jala. Vankrite mürin, poolmetsikute hobuste trampimine ja hirmumine sünnitas vaenlase seas segadust ja aitas kaasa lahingu edukaks kordaminekuks. Sel ajal, kui võitlus kestis, söitsid vankreid juhtivad hobusemehed võitlusliini taha, korraldusid ridadesse selle eesmärgiga, et kaotuse korral oma sõdurid vankrite taga võiksid varju leida.

Korralik ratsavägi, kus sõdur hobuse seljas istudes lahingust osa võttis, kujunes välja rauaaja teisel perioodil. Selleks ajaks ilmusid Euroopasse tugevad, suurekasvulised hobused.

218. a. enne Kr. sünd. Hannibal, tungides Itaaliasse, kohtas kõige pealt Rooma ratsanikkudega, lahingus Ticino juures — hispaanlased ja numiidialased omasid ülekaalu ainult oma suurte ja tugevate hobuste tõttu.

Ka vanad germaanlased kasutasid oma sõjaväes hobuseid, kuid ainult kiireks rännakuks — lahingusse nad neid ei toonud. Hobune oli juba harjunud lahingust eemal koha peal paigal seisma ja ootama, kuni ratsanik tema juure tagasi pöörab ning talle selga kargab. Sõdurid ratsutasid saduldamata hobustel, sest sadula tarvitamist loeti arguse tundemärgiks.

Teened, mida hobune inimesele sõjas üles näitas, on teiste loomade omadega võrreldes võrdlematud. Ta tunneb ja teab oma kohustusi. Sõjas arenevad kõik tema meeled (anded) ja kõige paremad sõjaratsud — nimelt kasakate omad,

ei jäta hätta oma peremehi ka kõige hädaohlikumatel silmapilkudel. Ägedates kokkupõrgetes pole mitte ainult ükskord juhtunud, et vastaspoolte hobused lahingusse tormavad, üksteist hammustades ning kapjadega raiudes. Taganemisel võtavad nad juba sundimata kõik jõu appi, et oma peremeest hädaohlikust kohast eemale kanda.

Kasakate hobused on välja õpetatud ka ennastohverdavalt oma peremehi teenima: sõnakuulelikult heidavad nad kuulide ja schrapnellide rahe all maha, kasakad peidavad end nende taha ära ja annavad sealt nagu mullavalli tagant tuld.

Paremad, dresseeritud sõjaratsud lähevad julgelt igasugustele hädaohlikele vastu, kokkumata kuuliderahest, alludes sõnakuulelikult oma peremehele. Hobune satub segadusse ainult siis, kui kaotab ratsutaja, kui ei tunne kindlat kätt, kes teda julgelt juhiks ka kõige ägedamal rünnakul. Korraga nagu ei anduks enam inimese julgus ja mehisus talle edasi, — ja ta hakkab sihitumalt lahinguväljal ringi karglema, nagu seisukorra õudusest äkki aru saades...

Paanilises hirmus põgenevad ratsanikkudega hobused lahinguväljalt, teed valimata, ja langevad väsimusest kokku, kui neid teel keegi kinni ei püüa ega rahusta...

Üksikute juhustel tõmmati sõjategevusse ka sarvloomad, — kuid nende osavõtt oli enam passiivne. Nad jäid lihtsaks ohvriks valjudele sõjanõuetele.

Määratust härgade karjast ehitati elav tõke, ja kui vaenlane lähemale tungis, — peksti, vaevati ja ärritati neid, ning metsikusi muutunud loomad tormasid vaenlasele hunnikus peale, kes paanilises hirmus selle hullumeelse jõu eest põgenema pistis.

Sagedasti aetakse ka sarnane kari maa-alale, mida maa-aluste miinide poolst hädaohlikuks peetakse. Kari hukub, kuid päästab seega inimese hukkamisest.

Õige vanal ajal töid leidlikud väejuhid oma sõjavägedesse metsikuid, kiskjaid loomi — lõvisid, leopardi, tiigreid. Tänu selle „leidlikkuse“ eest kuulub Egiptuse vaaraodele. Mõte, kasutada neid hirmsaid loomi sõjategevuses, tekkis neile kiskjate loomade kasutamisel jahil.

Paremad sõjalõvid olid vaaraol Ramses II, kellele abil kõik tema väljaastumised sõnakuulmatute suguharude vastu eduga lõppesid.

Juba oma ilmumisega sünnitasid sõjalõvid vaenlaste seas segadust; kui nad aga hirmsa mõrgamisega lahingujoonele tungisid, pilluti kogu väeosa laiali.

Inimeste sõjast võttis ja võtab osa ka eluvant. Kuid käesoleva aja sõjalevandi osa erineb tunduvalt osast, millist ta varem täitis.

Endistel aegadel olid sõjalevandid tähtsateks sõjalisteks üksusteks, — olgugi, et nad rännakutel ka veolooma kohuseid täitsid.

Hiiglakasvuliste, määratumate lontidega, mis veel metalliga soomustatud, sõjalevanti võitlusse ilmumine avaldas kohutavat mõju.

Iseendastki mõista, et eemalt tegutseva lasketuleriista puudumisel oli inimese jõud elevandi määratu jõu ees tähtsusetu, kes pealegi juhitud tema ajaja julgest käest.

Kui Makedoonia Aleksander India valitseja Pärse vastu lahingusse läks, saatis viimane tema vastu harilikku sõjaväe, mille eesotsas oli 300 suurepäraselt väljaõpetatud ja ajajatele sõnakuulelikku elevanti. Isegi Makedoonia Alek-

Kaitseliitlased! **Saatke kaastööd** **„Kaitse Kodu!le“**

sandri võitmatu sõjavägi pidi taganema, sest juba nende imeloomade nägemine sünnitas tema sõdurite seas segadust. Ainult kavaluse läbi läks Aleksandril korda elevante soisesse kohta meelitada ning seal seljatagant kallale tungides neid kahjutumaks teha; see andis talle võimaluse võita tähtsa lahingu.

Muuseas ei suutnud isegi Rooma raudsed legionid sõjalevanti pealetungi välja kannata — lahingus Epiiruse kuninga Pyrrhosega.

Sõjalevanti rivi, nende turjadel asuvate tornidega, milles odade ja noolte pildujad mahutusid, ei jäänud roomlaste ridade ees peatuma, vaid tungis edasi, hävitades ja purustades oma teekonnal kõike ning hirmutades oma müraga sõjahobuseid.

Alles lõpuks tulid roomlased mõtte pääle — mähkida omi nooli takkudega, takkusid tõkatiga sisse määrida, põlema süüdata ning elevanti peale loopida. Tule silmamine kohutab iga looma; ja ka Pyrrhose sõjalevandid sattusid segadusse, tormasid rüüna tagasi ja sõtkusid puruks osa omast väest.

Suurepäraselt väljaõpetatud ja lahingutes karastatud sõjalevandid olid kartaagolaste sõjaväes Puunia sõdade ajal, kui kartaagolaste juhiks oli väepealik Hamilkar ja pärastpoole tema poeg Hannibal.

Hannibal tungis jalgsi Hispaaniast Itaaliasse — suure sõjaväe ja tuhandete sõjalevanti. Kuid Alpide üleminekul, mis jää ja lumega kaetud, kukkusid inimesed, hobused ja elevandid kuristikudesse ning hukkusid seal. Hannibal kaotas poole oma inimestest ja peaaegu kõik elevandid, kelle abil ta roomlasi tahtis purustada.

Inglise-India sõjaväes on elevandid kuni tänapäevani alale jäänud. Kuid nüüd on nende ülesanded muutunud. Nüüd täidavad nad ainult veoloomade kohuseid. Nad kannavad oma turjal väiksemaid kahureid, eriti — mäe-patareisid, — ja niisugune elevanti väeosa sünnitab „elevanti-patarei“, — samuti kannavad nad ka sõjatagavarasid; läbipääsmatutes kohtades (metsades) teevad nad oma lontide löökide abil teed, kannavad kokku puud sildade või barrikadide ehitamiseks. Nende ülesannete täitmiseks määratakse peaaesjalikult emaseid, sest nad on vastupidavamad, tugevamad ja taltsamad oma ajajatele.

(Järgneb.)

Loobugem alandusest.

Kes end ise alandab, see ärgu nuri-segu, et ka teised teda just kotkalennulises aupaistes ei näe. Kes armastab tihti simuleerida väetit, see ärgu ujugu siis pisarais, kui teda jõuna arvesse ei võetagi. Kes armastab kõnelda allakriipsutatult oma endistest nõrkustest ja häbist, see sunnib ise teisi arvamisele, et ta praegugi palju parem pole.

Oma lühikese eluaja kestel olen kuulnud hulga isamaalisi kõnesid, peetud pidulikel aktusil, väliskülaliste vastuvõtmisel ja külaliseks olles, paraadidel ja mälestuspäevil, olen lugenud kümnete sarnaste kõnede järelrefereerimisi — ja alati on neis rabanud valusalt üks kääbuslik joon, mitte küll kõigis, kuid suuremas osas. Ning niipea kui see põrmukummardav toon kuuldu, olen alati tunnud iseeneses,

et ta ebakohane, et ta rusuv meie iseteadvusele, et ta pealegi ebaõige on. See on nimelt mingi ebelemine meie „700-aastase orjaööga“.

Algab sarnane retoorikapäril õige ilustasti. Veerevad ülevad sõnad, ülevad mõtted, kuulajaid valdab ülev meeleolu. Seal aga korruga valdab kõnelejat mingi veidraim ohvrimeelsus ja ta hakkab tõendama, et „oleme olnud 700 aastat orjad“. Seda kõike muidugi pateetiliste hingetõmbuste ja pealangetamiste saatel. Ja publik? Vaadeldagu publikut! Kas te ei näe, kuis siin-seal mõni endal tunneb olevat piinliku, kuidas mõni alateadlikult end nagu sirgu püüab ajada?

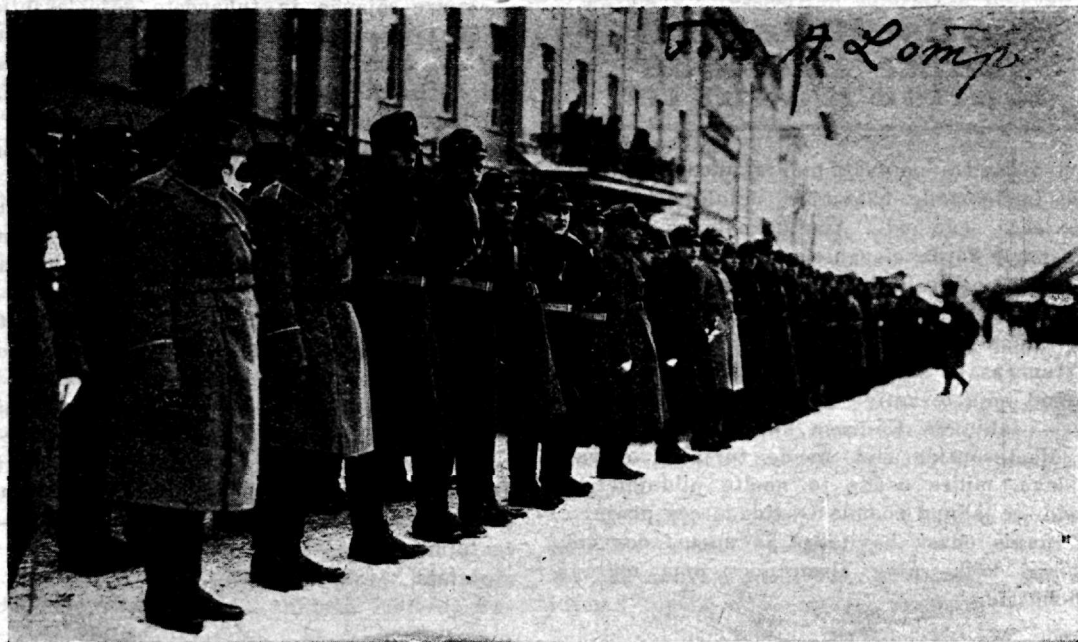
See oli kuski kodukaitsjate aastapäeval meie ülikoolilinnas, kus keegi peamees jälle kippus tõendama, et „me esivanemad

on olnud 700 aastat orjad“. Muidu — ülejäänud osas — oli kõne õige ilus ja sügavmõtteline, ainult see vabaduspidustusil otse traditsiooniks muutunud „700-aastane orjus“! Siiski plaksutati kõnelejale õige rohkesti.

Järgmisena palus sõna keegi alles noorpeost osavõtja. Tema lühikese ja rahliku kõne põhitooniks oli väide, et rahvas, kes 700 aastat teiste poolt surutuna siiski suutis oma

See oli esimene kord, kus ma ka kedagi teist isikut kuulsin väljendavat sarnast arvamist, mõtteid. Ja nüüd kasvas ka minus teadmine, et mu mõte mitte häbematus või nõrkus pole.

Mis jääb tole noormehe eelpooltööd sõnadele juure lisada? Ainult kinnitada võib neid, tugevamalt alla kriipsutada, et eestlane pole end iseneses iial orjaks tunnistanud. Ja miks peaks siis meie praegu püüdma neile vastupidist ja

Tartu maleva II malevkond — maleva aastapäeva puhul 6. XII. 25. korraldatud paraadil.

iseolemis- ja vabadustungi alal hoida, pole iial olnud orjarahvas. „Meie esivanemad pole iial olnud orjad! Neid püüti selleks küll teha, neid püüti sarnastena näidata. Me teeksime neile ülekohut, kui neid orjadeks nimetaksime, sest nad ise polnud end iial selleks tunnistanud. Ma ei usu, et me oleks praegu need, kes me tõesti oleme, kui vähemalt 20 eespõlve oleks end tunnistanud orjadeks. Meie teame ju, millist trotslikkust läks vaja selleks, et end nimetada maarahvaks, s. t. meie maa õigeiks isandaiks. Ei, me pole orjade järeltulijad! Rahvas, kelle edasielamise hingeõhuks oli mälestus ja lootus paremast ajast, — see rahvas pole orjarahvas!“ Nii lõpetas noormees oma kõne. Ja ustagu: temale plaksutati kümme korda nii-palju kui eelkõnelejale...

häbistavat „krooni“ pähe suruda! Seda veel niisuguseil juhuseil, nagu on seda rahvuslikud pidustused, kus ometi ainult iseteadvust tuleb äratada. Kas see ongi see rahvuslik enesetunne, mis algnõudeks igale rahvategelasele. See, kui ta isamaalise vaimu nimel tunnistab end orja järeltulijaks?!

See on ülekohus, suur ülekohus nende vastu, kes küll kannatasid kokkusurutud huulil, aga iial ei heitnud lootust; nende vastu, kes küll vaikisid isandate juuresolekul, aga isekeskis laulsid: „Jõuaksin ma sõjas surra!“ Mõistetagu, et seesmiselt pole eestlane olnud iial ori, et see „700 aastat“ oli küll sumbutada püütud, aga siiski jõuline, kestav vabadusmõtte hõõgumine tuha all.

Ja kuigi mõnele nii väga meelt- ja kontimööda on vastupidine arvamine oma

esivanemaist, siis ometi peaks tal olema lugupidamist teiste tunnete vastu, peaks olema arusaamist rahva uhkusest, mõistmist, mis on ülev ja mis seda pole. Pole ainult „maitse asi“, et tervele rahvale sarnast „aupärga“ püütakse kinkida.

Kristus-õpetaja olevat küll öelnud, et kes end ise alandab, seda ülendatavat pärast. Aga see pole ju ka mingi märtrikrooni püüdmine, vaid pigem kummardus põrmu.

Kelnerid võivad sarnase kummardusega uhkustada, sest see näitab nende alandust, allumist võõra soovidele, enese ei-millekski panemist. Aga miks peaks püütama rahva enesetundele sarnast enam kui kahtlast voorust külge pookida!

Tahaksin loota, et kaob see kääbuslik toon. Tahaksin loota seda nende pärast, kellele kõneldakse. On ju nende hulgas enamus noori — kasvavat tulevikku. Ega

siis neid ometi ei taheta õpetada küüru tõmbuma? Usun tulevaisse põlvisse. Usun neisse, kes praegu alles mõtlema hakkavad, otsivad esimesi radu. Usun, et nemad — kasvunud iseseisvuse tärkamise ajal — usun, et neile on küürutamised võõrad ja et nad ei tunnista end orjade järeltulijaiks. Sedasama usun kaasvõitlejaist-kaitseliitlastest, kes me ju end vaid sirgu ajades üksteist vennalikus üksteise-mõistmises ja armastuses me kodu ja rahva vastu oleme leidnud.

Varsti tuleb vabaduspäev. Kümneis saales, kümneil platsidel kõneldakse, peetakse kantsleistki isamaalisi jutlusi. Tahaksin loota, et siis kõneldakse rohkem vabadusest kui orjusest. Ning peetagu meeles, et kiitlemine nõrkusega on ainult nõrgakeste, alandlikkude, väetite kääbuste voorus.

Eevalt Viskel.

Vana kapral.

Karl Rennit.

I.

Regede all krudises lumi. Hobuste ähmane hingaur tõusis pilvena üles. Mehed põlvitasid üksteise kõrval püsside najal regedel. Eelpool kostis harv püssipragin. Kui regede voor mäe otsa jõudis, avarus vaade üle metsatuka, mille küljel asus väike mõis. Kolm-neli hoonet seisid kobarana reas, nende taga kergis üles viinavabriku põlenud luukere.

Seal asus vaenlane.

Regedevoor jõudis teisest küljest metsatukani, kus peatuti. Mehed jagunesid. Rooduülem jagas lühikesi käske, peatas mõnd sõdurit, kõneledes mõned sõnad. Oli külm. Pekseti vaheldamisi kätega. Trambiti lumi kinni. Oli keelatud tuletegemine, mille suits võis saada äraandjaks.

Rooduülem seisis ühe vanema sõduri ees. Millegi pärast puutus see talle silma ning ta vahetas mõned laused:

— Vabatahtlik? — küsis ta.

— Jah!

— Nimi?

— Pungar, Jaan Pungar, herra kapten!

— Hüva!

Rooduülem tahtis edasi minna, kuid peatus veel viivu ja küsis:

— Oled vist juba neljakümneaastane?

Küsitav sattus segadusse, siis aga ütles kindlasti:

— Kuuekümnekahe, herra kapten.

Rooduülem heitis imestava pilgu. See mees huvitas teda äkki. Ta mäletas midagi kapral Pungarist, kes äsja ta väeosasse oli üle kantud. Tuli meele kellegi kõnelus ning ta küsis seepärast:

— Kas on õigus, et sinu poeg olevat punaste pool?

— Jah, herra kapten, see lurjus läks sinna poole üle.

— Ja sina tulid tema asemele sõjaväljale?

— Just nii, herra kapten!

Rooduülem läks edasi.

Mehed moodustasid aheliku. Liiguti metsas. Jõuti teisele poole külge, kust asusid mõisahooned ainult mõnesaja meetri kaugusel. Siit paistis selgesti vaenlase tegevus. Saadi jälgida ta kavatsusi ning koguti andmeid. Oodati tormijooksu.

Vana kapral lamas põõsa taga. Millegi pärast oli ta erutatud. Iga lahingu ees tundis ta isesugust rahutust. Alati tundus, nagu peaks midagi juhtuma. Ja mis? Kas tabab teda vaenlase kuul? Saab haavata, surma? See teadmine ei sünnitanud aga temas iseäralist rahutust. Seda enam piinasid teised mõtted. Ta poeg oli

seal teisel pool sõdur. Ehk viib sõja keerulikkus nad rindel äkki kokku?

Sama tegigi vanameest rahutuks, ja iga laningueeme aeg oli tais ponevust ning ootust. Tasakesi pures rahutus südant ja peagi vaianes narvikkus. Ta puudis seda varjata kohusetruuduse varju.

See vana kapral oli isesugune sõduri tüüp. Omaette, kinnine, nagu vanad sõdurid harnikuit. Ta käis narva võidupidustustel ja kuigi ta kord seda tegi, siis jõi meeletuseni viina. Nii oli viimane kord ühe tantsa positsiooni valdamisel. Võideti, hiljem pidutseti.

— Säh, Pungar, joo! — sundisid teised.

Ta raputas pead. Läks üksinda kuhugi nurka. Ent sealtki otsiti ta üles. Sirutati vastu kümned klaasid ja siis võttis ta järjest ning tühjendas ainsa sõomuga kurku.

— Tubli, kapral, tubli! Karjuti talle. Ta tegi väikese käeliigutuse. Kõik jäid vait. Vana kapral rääkis:

— Joon, lapsed, teie elu ja surma ning meie vägede võidu terviseks!

— Õige, vana kaprali õnneks! — hüüdsid teised.

Aga siis kadus Pungar teiste seast. Keegi leidis ta üksikus mõisatoas nutmas.

— Mis sa nutad, vanamees, —

Vana kapral tõstis aeglaselt pea. Ta pilk oli kurb. Hääl värises öeldes:

— Jätke mu nagu olen, teie olete kõik noored ega tea vanade valudest ning muredest, pidutsege, minu rõõm on minevikus.

Lahingutes avaldas ta aga tihti hulljulgust! Osa võttes mitmest luurkäigust, olid nad kord ootamatult rohkearvulise punastesalgaga kokku põrganud. Püssid palge, lahing. Viimemeline luursalk kahanes peagi kolmeks. Sai haavata ka pealik. Pidi põgenema. Pungar toetas haavatut. Mindi mööda kraaviperve. Äkki ütles Pungar:

— Vaadake, seal kivide taga võtame vaenlase hea kostiga vastu.

Ta näitas suurtele kivirüugastele, mis pakkusid head kaitset. Haavatu ülem paigutati kuulide eest varju ja vana kapral algas ühes oma kaaslasega võitlust. Äkki tuikus see tema kõrval. Silmad tardusid, huuled sosistasid midagi, üle näo piserdusid veretilgad.

Ja tolles kaitseisukohas pidas Pungar üksinda vaenlase kinni, kuni saabus abi. Haavatud ülem saadeti haigemaija,

vana Pungar aga sai üldise lugupidamise ja nimetati kapraliks.

Üksteisele edasiantuna levines teade, et märguandel algab tormijooks. Oodati põnevusega. Lõgistati püsse. Vaadati kuulide tagavara. Seati tikud otsa. Sellest kõigest näis vaenlane vähe teadvat.

Nende vahipost seisis mõisa värava juures. Rahulikult kõndisid nad edasi-tagasi, vahel pilku juhtides kuhugi üle lumise välja.

Siis kõlas äkki rooduüleva vile.

Järsku sööstus metsast meestejõuk välja. Lumi rudises. Tõusis kisa. Punaste vahipostid üllatati. Sihiti, lasti. Siis taanduti mõisa värava, ning müüri varju. Kustki algas kuulipilduri mänglev ja peenike virin.

Jõuti mõisani.

Nagu enesest lendas aed eest ära. Mõned kukkusid. Vaenlane põgenes. Üle õue jooksid valgetes kasukates mehed. Keegi sibas särgiväel, löi siis käed kõrgele, prantsatas seliti.

Avaldati veel vastupanekut mõne üksiku hoone nurga tagant. Siis jooksis vaenlase kari laiali. Mõned kukkusid lumele. Teised jõudsid sinetava piirini. Mõisa oli vallatud.

II.

Punased jäid metsatukka. Koguti väeriismeid.

Mõisast vaadati nende tegevust, naerdi ning pilgati. Paigutati ööseks kahekordne valve, et vaenlane mõisat samuti tagasi ei võtaks nagu see võetud oli temalt.

Saabus karge hommik. Päike tõusis. Sõdurid olid juba ärkvel. Puristati külmast vees, naerdi. Pungar seisis hommikuvärskuses. Meestejõuk läks temast mööda, mõned ütlesid:

— Pungar, läki keldreid revideerima.

Ta naeratas vastuseks. Mehed kadusid hoonete varju. Oli möödunud kümme minutit, kui mõisas levines teade:

— Punased on keldris peidus!

Mehed kogusid igaltpoolt keldri ümber. See oli suur kivikeller, mäe sees, nagu kindlus. Ühes küljes oli kämbalalaiune aken. Vastu seda külge läks keldrisse üks, mis oli seestpoolt kinni.

Sees oli kõik vaikne. Roodutülem tuli, asus akna juure ja karjus:

— Kas on keegi keldris, vastaku!

Kõik jäi vaikseks. Siis ütles ta:

— Uks maha lõhkuda!

Mehed asusid ukse juure. Lõngutati õlgadega, ent see osutus kõvemaks. Toodi kohale palk. Põrutati mitmed korrad, kuid uks oli arvatavasti seestpoolt rauaga vooderdatud. Ta ainult lõgises vähe. Peeti nõu. Rooduülem läks uuesti tillukese akna juure ja karjus keldrisse:

— Kui keegi keldris on, avagu silmapilk uks!

Kuid kõik jäi vaikseks. Keegi ei vastanud seest. Mõned kahtlesidki juba, kas

— Üks minut on möödas! — ütles ta kõvasti.

Samal ajal jagas ta askeldajatele sõduritele käske. Tegi lõhkumiseks korraldusi, käskis mitteasjaosalisi sõdureid kaugemale ringi asuda jne. Aga keldris jäi kõik sama vaikseks nagu enne. Ainult kord kuuldus kaptenile nagu oleks keegi sosistanud.

— Kolm minutit on möödas! — ütles ta kahe minuti pärast.

Foto Rimski-Korsakov.

'Kaitseliidu Narva maleva naiskaitseliitlased töös maleva staabis.

tõesti oli seal kedagi varjus. Kuid asja vastu huvi tundes jäid mehed kohale. Keegi sõdur sosistas rooduülemale midagi. See naeratas ja noogutas peaga. Ta läks uuesti tillukese keldriakna juure ja ütles:

— Avage kohe uks, või meie laseme keldri õhku! Kas kuulete? Annan teile täpselt viis minutit aega!

Ja siis sõdurite poole pöördes ütles ta kõvasti, nii et kui inimesed keldris olid, ka seda käsku tingimata pidid kuulma:

— Tooge ukse alla dünamiiti. Suurema osa jaoks kaevake keldri tahakülge auk, ma annan revolvripauguga märku sütikute süütamiseks.

Asuti kohe kibedale tegevusele. Kuid rooduülem andis tasakesi jälle teistsuguse käsu. Pidi lihtsalt manööver olema, et selgusele jõuda, kas keegi oli keldris või ei.

Ta asus keldri akna juure, kell käes.

Möödusid ootusega sekundid. Kell kapteni käes näitas juba neljanda minuti möödumist. Siis ütles ta kõvasti:

— Viis minutit täis, süüdata dünamiidi lõhesed, eemale kõik!

Kuid samal hetkel kostis ka seest:

— Pidage, avame ukse!

— Kustutada sütised, ruttu! — karjus kapten ja jatkas keldri poole pöörates:

— Andke relvad aknast välja!

Ulatati välja püss, pära ees, siis teine ja kolmas, mõned pakid padruneid ja kaks revolvrit. Kapten seisis akna juures ja küsis:

— Mitu teid on?

— Neli! — tuli keldrist vastus.

— Punased kõik? — See jäi kostmata.

— Avage siis kiiresti uks!

Meestering lähenes keldrile. Naerati heameelega, et sarnane kavalus aitas. Keldri ukse taga lõgistati. Vöti pöördus

kärisedes luku sisemuses. Tugev haak kolksatas alla ja siis vajusid uksepoole lahti. Astusid välja neli meest. Kaks neist olid vanad, mustad täishabemed, Vene sõdurite talimütsid kuklas. Kolmas punane oli pikk ja kõhn noormees. Näost lubjana valge, peaaegu värisev. Neljas kandis käe ümber valget mähist.

Vangid võeti vahisalga vahele ning viidi kantseleisse ülekuulamisele. Üksikult märgiti kõik tähendused üles. Järjekord oli haavatu vangi käes. Ta astus sammu ettepoole.

— Mis nimi? — küsis kapten.

— Ivan Krestin — vastas punane.

— Kust pärit?

— Nüüd mõtles ta viivu, sattudes segadusse.

— Venemaalt, Venemaalt... — ütles ta siis ruttu.

Kapten tõstis pea. Silmitses mõned viivud meest, vaadates selle halle silmi ja kahvatanud nägu, mis polnud sugugi venelik.

— Valetad, kurat — pörutas ta siis — sina pole ühtigi venelane!

— Ei... vastas vang — pole venelane, aga sealt olen pärit... Vanemad elavad Krasnojubos, võeti vägisi sõtta, eestlane aga olen...

Kapten kirjutas.

— Pabereid pole? — küsis ta.

— Pole!

Siis viidi vangid tagasi keldrisse. Lukutati ukсед väljastpoolt ja asetati tunni mees valvele.

III.

Pärast lõunat oli kapral Pungar kantselei ees vahipostil. Ta kuulis sees kapteni samme. See käis toas edasi-tagasi. Vahel peatus viivu, kolistas toolidega, siis sammus jälle. Ta näis millegi üle ärritatud olevat. Viimaks tühjendas ühe söömuga veeklaasi ja hõikas:

— Tunnimees!

Kapral Pungar astus tuppä.

— Mine too Ivan Krestin siia.

Tunnimees lahkus. Ta läks üle mõisa õue keldri juure. Avati uks. Vaht silmitses pimedusse, kus üheskoos lamasid neli vangi. Ta hõikas:

— Ivan Krestin, tule välja!

Seina äärest tõusis mehe kogu püsti ja tuli lävele. Päikese valgus ja lume herekus kõditasid ta silmi. Kapral Pungar pöördus tema poole, äkki tuksatas mingi surin temast läbi. Ta vaatas viivu vangi, kes pea tema poole pööras. Mõlemate

vaated puutusid kokku. Ja äkki tundsid nad teine teise. Isa ning poeg seisid vastamisi.

— Läki! — ütles kapral väriseval häälel.

Vang astus pikad sammud. Märgi üle mõisa õue. Kahel pool olid majad, vahelt lookles tee lumiste väljade ja tumeda metsa poole. Seal kindlustasid punased endi väeosasid, pidades mõisat silmas. Vang laskis pilgu üle selle libiseda.

Vana kapral värises ootamatusest. Ta tahtis vahetada mõned sõnad pojaga, ent ainustki häält ei tulnud tal kõrist. Sajad mõtted libisesid peas. Ta oli valmis siinsamas poega maha laskma, teisel hetkel aga tahtis ta põlvili kapteni ees armu paluda temale. Ja ees liikus poja pilt, kes pikkade sammudega astus. Ta mähises käsi liikus edasi-tagasi.

Kaitselülased-päevapiltnikud!

Saatke igast kaitselidul elusse puutuvast ülesvõtetest üks eksemplar kaitselidula staabile „Kaitse Kodu!“sse mahutamiseks.

Ja siis äkki tegi ta mõned hüpped. Enne kui kapral püsti sai sihiks haarata, jooksis ta õueväravast välja. Lumisel väljal liikus ta must kogu. Kustki vihisid järele mõned kuulid.

Vana kapral jooksis lõõtsutades järele ja hõikas:

— Pea kinni, Oskar, pea kinni!

Ta jõudis aiani. Põgeneja jooksis juba paarisaja sammu kaugusel. Veel paar korda nii palju maad, ja ta pidi pääsema metsatukka kaaslaste juure. Kisa ja kära peale jooksid mehed kokku. Paugutati püsse, kuid põgeneja ja metsa vahel lühenes maa.

Siis tegi vana kapral metsajõugust tee läbi, seisatus ristloodis madala aia ees. Ta laskus põlvili ning pani püsti otsa latile. Sihtis mõned hetked. Hele pauk.

Väljal löi põgeneja käed laiali. Pöördus ja vajus lumme. Vana kapral tõusis püsti. Ta seisatas segaduses. Peas peksid nagu vasarad: oled poja tapnud, oled poja tapnud! Ta ei saanud neid hääli vaigistada.

Siis pöördus ta kaaslaste poole ja ütles:

— Lähem ning matan ta maha.

— Hull oled, Pungar, vaenlane on vastas metsas! hoiatasid teda teised.

— Ah! — viipas ta käega — pean ta matma, ei taha jätta laipa varestele, teen talle kalmu peale, siis tean oma poja hauda.

Ta ilme oli tõsine ja kindel ning see keelas mehi teda peatamast. Võttis kaasa püssitiku ning labida ja läks üle lumise välja.

Ta põlvitas poja laiba kõrvale. Kuumad pisarad veeresid üle põskede. Asetanud surnu käed rinnale risti alustas

haua kaevamist. Kangutas püssitikuga külmanud lume lahmakad ja ammutas siis need labidaga välja. Nii süvendas haua, kuhu aetas laiba.

Kerkis kalmukingas.

Metsa poolt kostusid mõned püssipaugud. Vana kapral põlvitas kalmistul. Ta lõpetas palve ning tõusis. Äkki aga vaarus ja prantsatus üle kalmu.

Metsa äärest kostus veel üks hele püssipauk.

1925.

Poliitiline elu.

Vabariigi valitsuse deklaratsioon. J. Teemanti kabinetil ei olnud võimalik otsekohe oma ametisse astumise päeval oma töökavaga esineda. Deklaratsiooni puudumist peeti mõne erakonna poolt väärnähtuseks ja asuti uue valitsuse vastu opositsiooni, ilma et ülevaade oleks olnud valitsuse töökava kohta. Riigikogu viimase istangjärgu esimesel koosolekul esineski valitsus oma deklaratsiooniga. Valitsuse töökava ei lähe palju milleski lahu üldjoontes endiste valitsuste töökavast. Deklaratsiooni algul juhitakse otsekohe tähelepanu asjaolule, et valitsusel jääb tegutsemiseks üldse liig vähe aega — ainult mõned kuud, s. o. kuni uute valimisteni maikuus. Sellest seisukohast välja minnes on valitsus oma ametliku töökava õige kitsastes joontes üles seadnud. Seab enesele kõige pealt ülesandeks seadusandlise töö lõpetamise kava kokku seada, et lõpule viia algatatud seadusandlist tööd ja esitada hädatarvilikke seaduse eelnõusid, mida riigikogu vastu peaks võtma enne laialiminekut. Edasi sisaldab deklaratsioon tavalisi nõudmisi, mida valitsus oma kohuseks peab täita ja mida enesele ülesandeks teinud ka kõik eelmised valitsused. Need ülesanded on lähedalt seotud Eesti riigi välis- ja sisepoliitiliste küsimustega ja eeldavad hea vahekorra jätkamist naaberriikidega ja kindla korra ja avaliku julgeoleku kaitset riigi kodanikkudele. Valitsus tahab teha kõik, et riigi majanduslist elu tervendada ja rahareformi kulla alusele viimise mõttes lõpuni viia. Sellega on üles seatud põhimõtted ja nõuded, millele sisuliselt keegi vastu olla ei saa. Selle tõttu siis omasid ka läbirääkimised deklaratsiooni üle riigikogus võrdlemisi kahvatu ilme. Opositsioonil ei olnud valitsuse töökava vastu palju midagi ette

tuua ja see võeti rõhuva häälteenamusega vastu. Ühtlasi selgus ka, et härra riigivanelmal korda on läinud valitsust veel täienadada ja leida isikut, kes võtaks enese peale kaubandus-tööstusministeeriumi juhtimise, mis juba mitmed aastad ilma iseseisva juhita on olnud. Uueks ministriks kutsuti rahvusvabameelsete rühmast härra **V e e b e r m a n**.

Riigikogu astus 11. skp. kokku oma viimasele istangjärgule, mis kestab arvatavasti aprillikuuni. Viimase istangjärgu töökava töötab õige laialdane ja suur olla. Juba lähemal päivil asutakse 1926. a. eelarve arutamise juure, mis ka kõige intensiivsema töötamise korral oma paar kuud aega nõuaks. Siis on veel hulk seaduse eelnõusid järke ootamas, milledest mõned juba esimesel ja mõned koguni teisel lugemisel vastu võetud ja mida praegune riigikogu tingimata vastu tahab võtta. Popside seadus nõuab arvatavasti veel õige mitut koosolekut, enne kui ta lõpulikult vastu jõutakse võtta. Samuti ootab järke suur hulk teisi seadusi. Viimase istangjärgu esimest koosolekut algas riigikogu vabariigi valitsuse deklaratsiooni ärakuulamisega ja arupärimiste harutamisega. Ehk küll need esitatud olid eelmisele valitsusele, vastasid nende peale siiski praegusesse valitsusse kuuluvad ministrid. Vastuste peale järgnevad loomulikult pikemad läbirääkimised.

Välismail ei ole poliitiline elu pühade rahust veel välja jõudnud. Seda suuremat tähelepanu on äratanud neil päivil avalikuks tulnud valerahategijate paljastamine Ungaris, missugune sündmus otse rahvusvahelist tähtsust on omandamas. Seal tehti avalikuks suurejooneline Prantsuse raha

võltsimine, millele tahetakse poliitilist värvingut anda. See on seda kergem, et vale-rahade valmistamise alal juhtivat osa mänginud isikud kuuluvad suuremalt osalt kõik Ungari monarhistide hulka, kes enesele ülesandeks seadnud endist valitsejastu troonile upitada. Kui suures summas valerahasid valmistatud, ei ole veel selgunud, kuid mõnelt poolt arvatakse siiski, et see summa peab õige suur olema, sest Prantsuse frangi viimase aja raskustest tuleb suur osa kahtlemata valeraha arvele kirjutada. Teine samalaadiline rahade võltsimine, kuigi väiksemas ulatuses, tuli avalikuks Lõuna-Slaavias, kus järele tehti Serbia rahasid. Need mõlemad juhtumised näitavad, et rahvusvahelised mustad jõud ei jäta ühtki juhust tarvitamata, et üksikutele riikidele, kes juba isegi suurte majandusliste raskuste all kannatavad, neid raskusi veel suuremaks teha.

Venemaal pikemat aega kestnud võitlus kommunistlike kahe äärmise voolu vahel on nähtavasti lõpule jõudmas ja nagu märgata, ähvardab lõppeda äärmise pahempoolse — sõjaka kommunismi, kaotu-

sega. Kommunistlike erakonna kongressil igatahes jäi käremeelne sõjakas kommunism alla. Ühes sellega on alanud ka erakonnas järjekindel puhastustöö, mis lõppeda võib käremeelse elemendi eemaldamisega riigi ja erakonna juhtimise tööst. See ametlik pööre paremale poole on õige raskelt tabanud teistesse rahvustesse kuuluvaid kommuniste, muuseas ka eestlasi, kes, nagu teada, edustavad kõik sõjakat kommunistlike tiiba. Meele- ja taktikamuutus parteis ähvardab neile õige tugevaid tõukeid teha.

Vene majanduslikele iseteadvusele on raske hoobi annud viimane suur külm, mis Petrogradi sadama välisilmale täiesti kinni sulges. Venemaa asus ignoreerima Balti riikide sadamaid ja tahtis oma tervet kaubanduslike läbikäimist Euroopaga juhtida üle Petrogradi, hoolimata sellest, et see sadam iga aasta raskete jääolude all kannatab. Nüüd on siiski selgunud, et ilma Balti riikide sadamate kasutamata on Venemaal raske oma kaubanduslike läbikäimist tarvilisel kõrgusel hoida.

Nõmme malevkond.

Foto Mars.

Tallinna maleva alla kuuluv kaitseliidu Nõmme malevkond on praeguse pealiku O. Muro energilisel algatusel ja õhutamisel juba enne maikuid 1924. a. ellu kutsutud ja kandis sel ajal nime „K. L. Nõmme jaoskond“. Sel ajal hakkasid juba kommunistide käsilased Eesti vabariigi kukutamiseks julgelt tööle, mis seltskonnas eneses instinktiivselt vastutöötamist esile kutsus. Siin oskas Muro õieti hinnata meeoleolu ja leidis oma algatusele tänuliku pinna.

Kui malevkond 1924. aastal veel organiseerimise ajajärgus viibis, siis möödus läinud aasta plaanikindla töö tähe all. On vastuvaidlematu tõsiasi, et võiks paljugi rohkem tehtud olla ja veel paremaid tagajärgi saavutada, kuid tegelased võivad kaitseliidu tööks ainult nõnda palju aega ohverdada kui seda nende eluülespidamise teenistuskohustused võimaldavad. Seda pole aga kunagi küllalt palju.

Läinud aasta tööst võiks märgitud olla üle 10 laskeharjutuse, rida rivi- ja lahinguõppusi, loenguid, pealike kursuseid jne. Malevkonnal on 3 kompaniid, ratsasalk, rattarühm ja — organiseerimisel tehniline meeskond. Rahalisi sissetulekuid on saadud pidu- ja perekonnaõhtutest ja näitemüügist. Üldkoosolekuid on peetud

K.-L. Nõmme malevk.
pealik n.-leitnant

Oskar Muro.

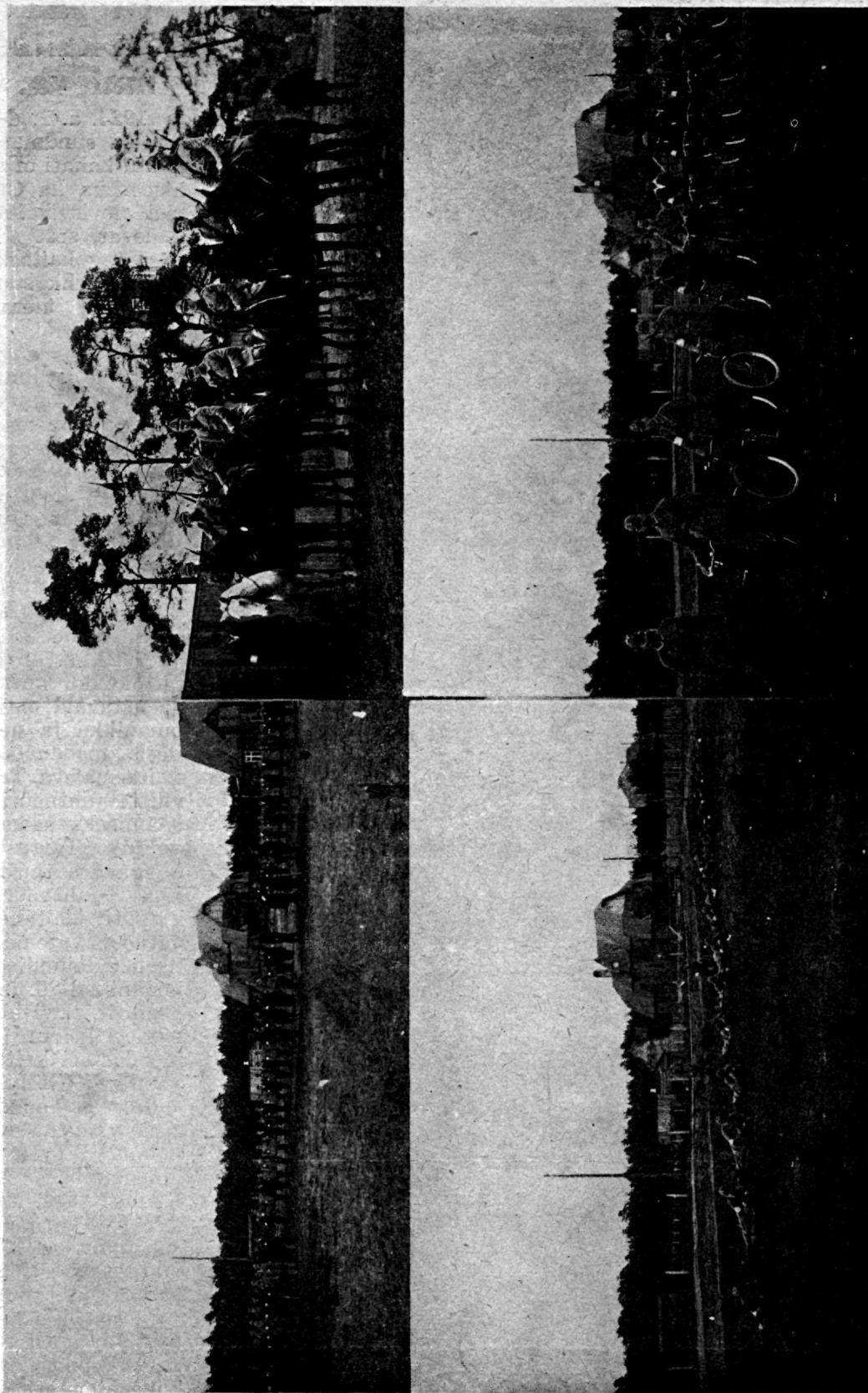
Ilmasõjast ja vabandussõjast osa võtnud algusest lõpuni. Vahvuse eest saanud Georgi risti. Kaitseliidu tegevusest osa võtnud aprillikuust 1924. a. Nõmme kaitseliidu jaoskonna ülemana ja hiljem Nõmme malevkonna pealikuna.

3 korda ja juhatuse koosolekuid igas kuus keskmiselt 2 korda. Malevkonnal oli au Tallinna maleva aastapäeva ajal oma juures külalistena näha Soome kaitseliidu pealikut ja vennasrahva kaitseliidu teisi esitajaid.

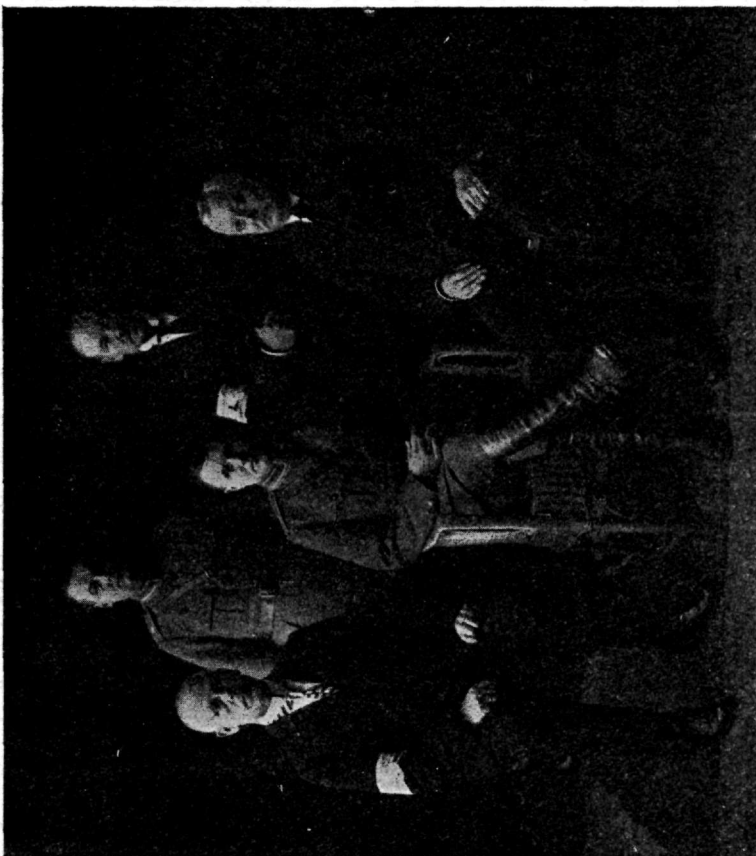
Malevkonna pealiku algatusel ja kontaktis malevkonnaga töötavad Nõmmel kaitseliidu naisorganisatsioon, spordiring ja skouidi sõprade selts, kes kõik tänuväärt tööd aasta jooksul on teinud.

L. M.

1) Nõmme malevkond harjutustel. 2) Malevkonna ratsasalk. 3) Malevkond laskeharjutustel. 4) Malevkonna rattarühm.

Foto Sandat.

Nõmme malevkonna juhatus.

Istuvad: vasakult paremale — abiesimees J. Neumann, esimees O. Muro, laekahoidja J. Lindeman. Seisavad: vasakult paremale — sekretär L. Mühlbach ja liige J. Vaga.

Foto Sandat.

Nõmme malevkonna pealik, tema abi ja 3 kompanii pealikud.

Istuvad: vasakult paremale, malevkonna pealiku abi J. Neumann, malevkonna pealik O. Muro, I komp. pealik K. Sirotkin. Seisavad: vasakult paremale III komp. pealik E. Nemvalz ja II komp. pealik M. Laretei.

Otepää alevi kaitsemaleva.

1924. a. 1. detsembri sündmuste puhul hakati organiseerima ka Otepää alevi kaitsemalevat, sest seni tegutsev kaitseleit ei oleks ehk suutnud neid ülesandeid täita, mis temal tarbekorral oleks täita tulnud. Esimesed kaitseliidu organiseerijad olid: alevivalitsuse sekretär Johannes Tintson, sekretäri abi Gustav Randheiding ja reservkapten Hermann Vares. Omavahelisel koosolekul 5. detsembril 1924. a. otsustati kokku kutsuda ustavaid majajärgi omanikke ja nendest moodustada kaitsemaleva. Tarviliste juhtnööride saamiseks saadeti volinik Tartusse.

Saadetud tarvilikud juhtnöörid, kutsuti üldjuhendatud isikute poolt isamaavaimulised kodanikud 20. detsembril alevivalitsusse kokku ja moodustati kaitsemaleva Otepää rühm. Rühmaülemaks valiti Hermann Vares, järgijateks: K. Kruus, Aksel Müller, Th. Tiirmann, Joh. Tintson.

Õppusi peeti igal nädalal üks kord.

Pärast, kui kapten Vares Otepää malevkonna pealikuks nimetati, valiti rühmaülemaks

Kaitseliit Otepääs.

Kõige noorem ja kõige vanemad kaitsemalevlased: Istuvad pahemalt paremale: Herbert Rink ja Jaan Rink (isa pojaga). Seisab Jaak Vuks (kõige vanem kaitsemalevlane.)

Otepää kaitsemaleva juhatus:

Istuvad pahemalt paremale: Jaan Kõressar, Rudolf Vaher; seisavad pahemalt paremale: Jaan Rink, Johannes Tintson.

Otepää kaitsemaleva rühm.

Rudolf Vaher ja juhatuse liikmeteks: K. Kanep, J. Rink, Jaan Kõressar ja Joh. Tintson.

Malevkonna pealiku H. Varese korraldusel peeti 24. veebruaril 1925. a. paraadrongikäik, millest osa võtma oli ilmunud kogu Otepää malevkond. Tähendatud

päeval peeti isamaalisi kõnesid ja selgitati kaitsemaleva tähtsust.

Õhtul korraldati Otepää alevi rühma poolt pidu, mis rühmale üle 21.000 marga puhast sissetulekut andis.

Praeguse rühma suurus on 40 meest.
Joh. Tintson.

Välismailt.

Kaitseliidu arenemine Lätis.

Jutuajamisel ajakirjanduse esitajatega selletas kol. Ramats järgmist: Läti kaitseliit sündis peale sõda, ajal, kus palju rahutuid elemente, bandiite, röövleid jne. kodumaad mööda ringi hulkus. Kuigi julgeolek riigis praegu jalule on seatud, ilma kaitseliiduta meie siiski läbi ei saa, sest politsei koosseis on liig väike, iseäranis provintsis. Kaitseliitlaste arv alatasa suureneb ja organisatsioon jätkab oma kujundamise-tööd. Iseloomustav on asjaolu, et viimasel ajal palju asunikke kaitseliitu on astunud, olles veendumusele jõudnud, et nende julgeolek on ärarippuv üldisest riigi julgeolekust.

Välisjulgeoleku küsimuses antakse meil kaitseliidule vähe tähtsust, sest praegustel asjaoludel ei või viimane sõjaväe aset täita. Sõja ajal võib kaitseliit siiski väga suurt osa mängida, olles sõjaväele abiks: 1) mobilisatsiooni puhul, 2) lahinguväljal kohalikkude olude tundjana, luurekäikudel, vähema tähtsusega kaitseliini enese peale võtmisega, seljataguste teede valvamisega jne., tuues sel teel sõjaväele pealahingu ülesannete täitmisel kergendusi. Sellepärast oleks väga soovitatav, et rahuaegsetel manöövritel sõjavägi kaitseliiduga ühiselt tegutseks, kus nad harjuks koos töötama. Ühtlasi selgineks ka, mida kaitseliidult sõja ajal võib nõuda.

Kaitseliidu lahinguvõimet ei maksa hinnata liig kõrgelt, ei ka liig madalalt. Ta toob sõjaväele kohalikkude olude tundmisega ja tõsise asjale andumusega, mis vabatahtliku kaitseliidu organisatsioonile omane, suurt kasu. Kaitseliitu võiks muuta väga tõsiseks lahingufaktoriks, kuid siis peaks rohkem hoolt kandma kaitseliitlaste õpetamise ja nende varustamise eest tehniliste abinõudega. Peab tähendama, et relvastatud jõudude ülalpidamisel lähevad kõige kallimaks toit ja riided, mille eest aga kaitseliitlased ise hoolitsevad.

Kaitseliidu organisatsiooni moodustamisele peab niihästi riik kui ka seltskond abiks tulema.

A. Tr.

„Latvijas Kareivis“ teatel pidas „Läti enesekaitse selts“ neil päeval Riias oma aastakoosolekut. Aruandest selgus muu seas, et läinud aastal on seltsi juures asutatud daamide komitee. Seltsis töötavad 60 lektorit. Ettelugemistel on käinud üle 20.000 pealtkuulaja. Mitmes kohas on uued osakonnad asutatud. Eesti, Soome ja Leedu kaitseliitlastega on sõbralik ja kindel vahekord loodud. On asutatud sõjaasjanduse, spordi ja inspektorite kursused. Seltsil

Kaitseliitlased-tellimisvastuvõtjad!

Saatke tellimised kaks korda kuus, hiljemalt igaks 12. ja 27. kuupäevaks ühes vastava rahasummaga otsekohe „Kaitse Kodu!“ tallusse, Tallinn, Pikk tän. 2 ja mitte „Kaitse Kodu!“ toimetusse, Tallinn, Kaarli tän. 8.

on praegu 16.606 latti kasutada. Kaitseliitlastele on jagatud 50 püssi. Teenete eest on selts aumärke annud: Lätis neljale ja Eestis 25 kaitseliitlasele, kes 1. detsembri mässu puhul kommunistide vastu võitlesid. Endisele seltsi eestseisusele avaldati usaldust. Seltsi esimeheks valiti kol.-leitnant Baumani asemele kindr. Gopper.

A. Tr.

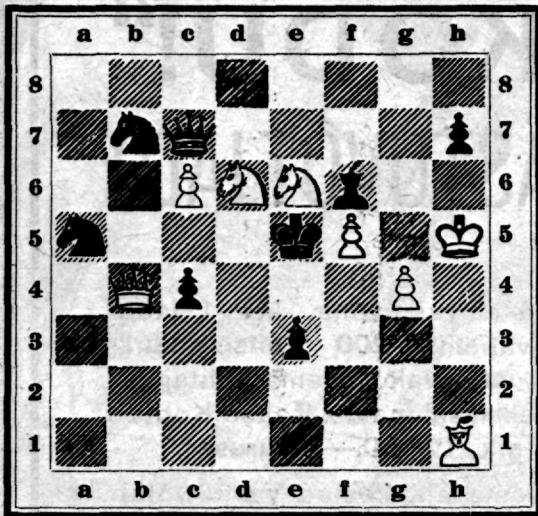
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 7.

Kokku seadnud A. Jakobson (Tartus).

Mustad.

Valged.

Valged: Kh5, Lb4, Oh1, Rd6 ja e6, Ec6, f5 ja g4.

Mustad: Ke5, Lc7, Of6, Ra5 ja b7, Ec4, e3 ja h7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

E = ettur = sõdur.

Male suurmeister Réti korraldas Tallinna Eesti maleseltsi ruumides simultaanseansi.

Simultaanmäng kestis 30. dets. õhtu kl. 8 kuni 31. dets. homm. k. 5ni. Hra Réti mängis 57 partiid korraga. Suurmeistri vastu võitsid järgmised härrad: Fölsch, stud. chem. Aleksander Roos, prof. Theodor Lemba, Leesment, J. Maide, direktor J. Sitska, dr. Taich, Paulsen, Friedemann, Anatoli Jakobson (15-aastane Tallinna Vene linna gümnaasiumi õpilane), K. Rotberg. Viike saavutasid härrad: Jürmann, Kabel, J. Vittlich, Kattai, Vielhaach, Nedswedski, Piir, Fr. Rotberg.

Partii nr. 1.

Mängitud Tallinnas Réti simultaanõhtul, 30. dets. m. a.

Valge: R. Réti. Must: K. Rotberg.

1. e2—e4	e7—e6
2. d2—d4	b7—b6
3. c2—c4	Oc8—b7
4. Rb1—c3	Of8—b4
5. Of1—d3	Rg8—f6
6. Ld1—e2	d7—d6
7. Rg1—f3	h7—h6
8. 0—0	Ob4×c3
9. b2×c3	Rb8—d7

(India kaitse iseloomustav seis: valgete etturitest valatud tsentr.)

10. h2—h3	Ld8—e7
11. a2—a4	a7—a5
12. Oc1—a3	Rf6—h5
13. e4—e5	Rh5—f4
14. Le2—e3	Rf4×d3
15. Le3×d3	...

Parem oli: 15. e5×d6 c7×d6
16. Le3×d3

15. ...	c7—c5!
16. Vf1—d1	d6×c5
17. d4×c5	...

(Valge loodab ett. kohiga seisu positsioonilist tasakaalu saavutada, sest a ja c etturid on nõrgad.)

17. ...	b6×c5

[Nõrgem oleks:

17. ...	e5—e4
18. Ld3—e3	b6×c5
(18. ...)	e4×f3??
19. c5—c6!	lipu kadu ehk matt!)
19. Rf3—d2 ja valged seisavad parem.]	

18. Va1—b1	Ob7—c6
19. Ld3—e3	f7—f6
20. Vd1—d2	Ke8—f7
21. h3—h4	Vh8—c8
(Et kaitseda ett. c5 peale käikude Rh4 ja Rg6.)	
22. h4—h5	Vc8—c7
23. Rf4—h4	Oc6×a4
24. Rh4—g6	Le7—e8
25. Vd2—d6	

(Varajane, tarvilik oli Vb1—b2 ehk otsekohe f4!, nüüd aga kaob veel üks ett., mis mustadele lõpuliikult kindlustab võidu.)

25. ...	Oa4—c2
26. Vb1—b5	Oc2×g6
27. h5×g6†	Kf7×g6
28. f2—f4	Kg6—f7
29. f4×e5	Rd7×e5
30. Le3—e4	Re5—d7
31. Vb5—b7	Va8—a7
32. Vb7×a7	Vc7×a7
33. Lc4—c6	Le8—e7
34. Oa3×c5	Rd7×c5
35. Lc6×c5	Va7—c7
36. Lc5—a3	Vc7×c4

Valge andis alla. Märkused hra K. Rotbergi poolt.

Õiendus.

Kõik „Kaitse Kodus“ senini ilmunud Tartu maleva pildid, on foto Armin Lompi valmistatud.

TÄHELEPANU!

„KAITSE KODU!“

TELLIMISTE VASTUVÕTJAD!

Iga „KAITSE KODU!“ tellimiste vastuvõtja, kes 1. jaan. kuni 1. juulini 1926. a. vastu võtab vähemalt **200 „Kaitse Kodu!“ aastatellimist** või sellele summale vastavalt lühema tähtajaga tellimisi, saab peale harilikku 10% tellimishinnast „Kaitse Kodu!“ toimetuse poolt veel **erilise autasu mk. 12.000.— suuruses.**

Iga tellimiste vastuvõtja, kes sama aja kestes vastu võtab vähemalt **150 „Kaitse Kodu!“ aastatellimist** või sellele summale vastavalt lühema tähtajaga tellimisi samadel alustel, — **autasu mk. 9.000.—**

Iga tellimiste vastuvõtja, kes sama aja kestes vastu võtab vähemalt **100 „Kaitse Kodu!“ aastatellimist** või sellele summale vastavalt lühema tähtajaga tellimisi samadel alustel, — **autasu mk. 6.000.—**

Iga tellimiste vastuvõtja, kes sama aja kestes vastu võtab vähemalt **50 „Kaitse Kodu!“ aastatellimist** või sellele summale vastavalt lühema tähtajaga tellimisi samadel alustel, — **autasu mk. 3.000.—**

„KAITSE KODU!“

TELLIMISTE VASTUVÕTJAD!

TÄHELEPANU!